

PROGRAM PROFILAKTYKI
DZIECI I MŁODZIEŻY
MIEJSKIEGO GIMNAZJUM
IM. STEFANA KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO
W ZIELONCE

Program profilaktyki

„Jeśli uczy się dzieci,
by poznawały nie tylko rzeczy,
ale poznawały siebie.
Nie tylko je osiągać,
Ale jak, pomagać osiągać innym.
Nie tylko poznawać fakty,
Ale jak, myśleć i rozumieć.
Nie tylko jak postępować,
Ale jak skłonić innych, by tak postępowali.
Wtedy można o nich powiedzieć, że są naprawdę wykształcone.
Rezultatem edukacji dziecka jest to, co pozostanie,
Gdy zapomni wszystkiego, czego się nauczyło.”

Adresaci:

Program adresowany jest do uczniów Miejskiego Gimnazjum w Zielonce.

Opis programu

Dorastanie jest tym okresem w życiu dziecka, kiedy łatwiej niż w innych zaczynają się ujawniać wszystkie dotychczasowe nieprawidłowości rozwoju. Trudności występujące w tym okresie są sygnałem, że dotychczasowe życie dziecka nie było w sposób właściwy zorganizowane i należy przyjrzeć się środowisku, w którym ono funkcjonuje.

Skomplikowane procesy rozwojowe tego wieku (dojrzewanie fizjologiczne oraz przeobrażenie we wszystkich dziedzinach życia psychicznego i społecznego) sprawiają, że młodzież ma wiele problemów z dostosowaniem swego postępowania do nowych zadań. Zachowanie młodzieży często odbiega od stawianych jej wymogów i przybiera niepożądane formy. Jeżeli formy zachowań w znaczący sposób odbiegają od ogólnie przyjętych norm i utrzymują się przez dłuższy czas, możemy wówczas mówić o trudnościach wychowawczych. Są to np. niedyscyplinowanie, niepodporządkowanie rodzicom, lekceważenie zasad szkolnych, nieadekwatna samoocena. Jeżeli nie zostaną zastosowane skuteczne środki zaradcze, trudności mogą ulegać kumulacji i przeobrażać się w trudności o charakterze poważniejszych zaburzeń.

Okres dorastania jest czasem, kiedy to młody człowiek ma możliwość zdobycia pewnych umiejętności i ukształtowania cech, które będą przydatne w dorosłym życiu. Różne są źródła tych cech i umiejętności. Część z nich kształtowana jest przez otoczenie społeczne dziecka, część zaś przez warunki panujące w rodzinie i szkole. Rozwijanie indywidualnych cech osobowości oraz nabywanie umiejętności życiowych może być usprawniane i odpowiednio kształtowane także przez wychowawców i nauczycieli. Wyposażenie uczniów w umiejętności zawarte w programie profilaktyki, jest o tyle ważne, że daje im szansę na uniknięcie podejmowania zachowań ryzykownych, prowadzących do głębszych patologii.

Działania profilaktyczne, omówione w programie, odnoszą się m.in. do teorii inteligencji emocjonalnej w ujęciu Daniela Golemana.

Inteligencja emocjonalna są to zdolności rozpoznawania przez nas naszych własnych uczuć i uczuć innych, panowania nad naszymi emocjami i ich wykorzystywanie do osiągnięcia zamierzonego celu. Są to zdolności odmienne od umiejętności czysto intelektualnych mierzonych ilorazem inteligencji, ale je uzupełniające.

Na inteligencję emocjonalną składają się m.in. poprawna samoocena i poczucie własnej wartości, empatia, takie umiejętności społeczne jak właściwe porozumiewanie się z innymi, tworzenie więzi, współpraca i współdziałanie w zespole.

Poziom inteligencji emocjonalnej nie jest ukształtowany genetycznie ani nie kształtuje się we wczesnym dzieciństwie. Tego rodzaju inteligencji można się wyuczyć. Rozwija się ona przez całe życie w wyniku naszych doświadczeń.

Założenia programu profilaktycznego zostały również oparte na podstawach teorii społecznego uczenia się, inspirowanej przez A. Bandurę. Według tej teorii określone zachowania są przede wszystkim nabywane społecznie i zależą od interakcji jednostek ze środowiskiem społecznym. Także zachowania agresywne mogą być w znacznej mierze nabyte społecznie i wzmacniane np. presją danej społeczności. Według tego modelu, aby wszelkie programy profilaktyczne mogły być skuteczne, młodzież musi być wyposażona w odpowiednie umiejętności społeczne (np. stosowanie asertywnych zachowań) oraz posiadać silną wiarę w siebie, że potrafi skutecznie zastosować potrzebne umiejętności w odpowiednim czasie i miejscu.

Dziecko agresywne ma deficyt umiejętności społecznych, nie potrafi poradzić sobie w sytuacjach dla niego trudnych i reaguje agresją. Dlatego też, przez trening, ciągłe ćwiczenie, można nauczyć dziecko umiejętności społecznych. Doświadczenie wskazuje, że później w realnej sytuacji dzieci korzystają z nabytych wcześniej umiejętności. Agresji trzeba więc oduczać przez systematyczne treningi uczące zachowań, mogących zastąpić zachowania agresywne.

Główne problemy pojawiające się w szkole:

- małe poczucie własnej wartości u uczniów,
- agresja i zaburzenia zachowania,
- braki w komunikacji interpersonalnej (zastępowanie właściwej komunikacji agresją i przemocą),
- deficyt empatii i współczucia,
- próby używania substancji psychoaktywnych,
- palenie papierosów,
- wagary i brak zainteresowania nauką

Wnioski:

- konieczna jest praca nad integracją zespołów klasowych, co umożliwi nawiązanie prawidłowych relacji między uczniami,
- należy pracować nad kształtowaniem postaw tolerancji wobec innych osób,
- należy uczyć, jak kontrolować złość,
- należy wpoić uczniom zasady prawidłowej komunikacji interpersonalnej,
- należy uczyć zachowań prospołecznych,
- trzeba pracować z zespołami klasowym nad budowaniem empatii,
- trzeba budować i wzmacniać w młodzieży poczucie własnej wartości,
- należy uświadamiać młodzieży zagrożenia wynikające z używania środków psychoaktywnych,
- należy promować zdrowy styl życia, bez wspomaganie się używkami

Cel nadrzędny:

Ochrona uczniów przed zagrożeniami rozwoju

Celem programu jest taki wpływ na młodzież, aby radziła sobie w życiu z rozwiązywaniem problemów, z rozumieniem siebie oraz znajdowała w sobie i innych ludziach oparcie w trudnych sytuacjach, **aby sprawnie funkcjonowała we współczesnym świecie.**

Cele szczegółowe:

- promowanie zdrowego stylu życia
- dostarczanie adekwatnych informacji na temat skutków podejmowania zachowań ryzykownych
- wzmacnianie czynników chroniących poprzez uczenie ważnych umiejętności prospołecznych
- wdrażanie do poszanowania prawa, norm, wartości i autorytetów społecznych.

CEL	STRATEGIE	DZIAŁANIA SKIEROWANE NA:			EFEKTY
		UCZNIOWIE	RODZICE	NAUCZYCIELE	
WDRAŻANIE DO POSZANOWANIA PRAWA, NORM, WARTOŚCI I AUTORYTETÓW SPOŁECZNYCH	INFORMACYJNA	<ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnianie praw i obowiązków każdego ucznia • Obalanie mitu „silny może więcej” • Zachęcanie do lepszego zrozumienia i uszanowania odmiennych poglądów, sposobu życia • Wpajanie zasad etycznych, moralnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie rodziców z zasadami obowiązującymi w szkole 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie nauczycieli z przepisami prawnymi odnoszącymi się do zachowań ryzykownych dzieci • Zapoznanie nauczycieli z konwencją Praw Dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie przestrzegają norm i praw obowiązujących w szkole, • uczniowie znają konsekwencje jakie grożą za łamanie regulaminu, • młodzież w dokonywaniu wyborów kieruje się ogólnie przyjętymi wartościami, • uczniowie reagują na przejawy zła, • rodzice znają zasady obowiązujące w szkole, • rodzice wspomagają nauczycieli w przestrzeganiu zasad przez ich dzieci, • nauczyciele znają przepisy prawa, • Nauczyciele reagują w sytuacjach potencjalnych zagrożeń
	EDUKACYJNA UMIEJĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> • uczenie rozeznania w świecie wartości i przyjmowania akceptowanych społecznie wzorów moralnych • ukazywanie roli autorytetów w życiu człowieka (postacie literackie, historyczne, bohaterowie narodowi) 	<ul style="list-style-type: none"> • Zdobywanie przez rodziców umiejętności przekazywania systemu wartości swoim dzieciom 		
	ALTERNATYW	<ul style="list-style-type: none"> • Odwołanie się do „Krucjaty miłości” Stefana Kardynała Wyszyńskiego 			
	INTERWENCYJNA	<ul style="list-style-type: none"> • Otoczenie opieką uczniów, u których występuje zachowanie ryzykowne 	<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczne informowanie rodziców o przejawach złego zachowania i niskiej frekwencji • Ponoszenie materialnej odpowiedzialności za zniszczenia dokonane przez ich dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie interwencji w każdej sytuacji potencjalnego zagrożenia bezpieczeństwa ucznia 	

CEL	STRATEGIE	DZIAŁANIA SKIEROWANE NA:			EFEKTY
		UCZNIOWIE	RODZICE	NAUCZYCIELE	
WZMACNIANIE CZYNNIKÓW CHRONIĄCYCH ROZWIJANIE WAŻNYCH UMIEJĘTNOŚCI PROSPOŁECZNYCH	INFORMACYJNA	<ul style="list-style-type: none"> • Pokazanie czym jest agresja, jak ją rozpoznawać • Uświadomienie zagrożeń, jakie niesie agresja • Dostosowanie wymagań do możliwości intelektualnych i potrzeb uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • Informowanie o konsekwencjach przemocy stosowanej przez uczniów w świetle prawa szkolnego i ustawy o nieletnich 	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazywanie informacji na temat specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczniowie umieją radzić sobie ze złością • Uczniowie umieją wyrażać emocje • Uczniowie mają przyswojone podstawowe umiejętności prospołeczne • Rodzice współpracują ze szkołą w eliminowaniu zachowań nieporządkanych • Nauczyciele stale poszerzają umiejętności wychowawcze
	EDUKACYJNA UMIEJĘTNOŚCI	<p>Integracja zespołów klasowych wzmacnianie ogólnego potencjału dla zdrowia psychicznego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie poczucia własnej wartości wiary w siebie, swoje siły i możliwości oraz akceptacji swojego ciała i płciowości - uczenie efektywnej komunikacji - nabywanie umiejętności, rozstrzygania problemów i rozwiązywanie konfliktów - doskonalenie umiejętności rozpoznawania i wyrażania emocji, uczuć - uczenie rozumienia i akceptowania cudzych uczuć (empatia) - uczenie się rozpoznawania własnej reakcji na stres i radzenia sobie ze stresem - uczenie umiejętności zachowań asertywnych <p>* Wzmacnianie więzi grupowych jako przeciwdziałanie samotności i odrzuceniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja prawna rodziców • Edukacja w zakresie umiejętności wychowawczych, jako przeciwdziałanie problemom wychowawczym i sytuacjom kryzysowym w rodzinie (szczególnie samobójstwom) 	<ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty dla nauczycieli podwyższające umiejętności wychowawcze 	

	ALTERNATYWNA	<ul style="list-style-type: none"> • Imprezy integrujące środowisko szkolne i lokalne • Realizacja programu wychowawczo – profilaktycznego „Młodzież na rozdrożu” • Działalność MOPR • Kierowanie do świetlicy socjoterapeutycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Imprezy integrujące środowisko szkolne i lokalne • Kierowanie do specjalistów • Współpraca z rodzicami w zakresie realizacji programu „Młodzież na rozdrożu” 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja zajęć pozalekcyjnych • Organizowanie pomocy koleżeńskiej • Imprezy integrujące środowisko szkolne i lokalne 	
	INTERWENCYJNA		Ścisła współpraca z rodzicami	<ul style="list-style-type: none"> • Wspólne rozwiązywanie problemów dydaktyczno-wychowawczych w ramach zespołów klasowych 	

CEL	STRATEGIE	DZIAŁANIA SKIEROWANE NA:			EFEKTY
		UCZNIOWIE	RODZICE	NAUCZYCIELE	
PROMOWANIE ZDROWEGO STYLU ŻYCIA	INFORMACYJNA	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów z wpływem używek na organizm człowieka. • Propagowanie zdrowego stylu życia na lekcjach wychowania do życia w rodzinie, w-f, godzina wychowawcza, biologii. • Dostarczenie rzetelnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych. • Lekcje wychowawcze. • Pokazanie perspektyw zdrowego stylu życia, bez uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uświadamianie rodzicom zagrożeń wynikających z wieku rozwojowego. • Uświadamianie rodzicom konsekwencji prawnych, wynikających z braku opieki nad dziećmi. • Dostarczenie rzetelnych informacji na temat skutków podejmowania przez ich dzieci zachowań ryzykownych. • Zachęcanie rodziców do kontrolowania częstotliwości oglądania TV i korzystania z komputera. • Spotkania ze specjalistami 	<ul style="list-style-type: none"> • Poszerzanie zakresu wiedzy na temat zagrożeń cywilizacyjnych. • Edukacja nauczycieli w zakresie odpowiedzialności prawnej na terenie szkoły. • W D N w zakresie profilaktyki uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczniowie dbają o higienę osobistą. • Uczniowie zachowują się czysto i estetycznie. • Uczniowie odżywiają się prawidłowo. • Uczniowie znają zagrożenie wynikające z: <ul style="list-style-type: none"> -palenia papierosów, -picia alkoholu, -zażywania narkotyków, -wczesnej inicjacji

EDUKACYJNE UMIEJĘTNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> • Spektakle profilaktyczne. • Uczenie umiejętności zachowania bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz w czasie różnych kontaktów z ludźmi. • Uczenie dbałości o bezpieczeństwo innych. • Umiejętność utrzymywania odpowiedniej masy ciała. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogizacja rodziców. • Zapewnienie dzieciom bezpiecznej drogi do szkoły. • Systematyczne kontrolowanie stanu zdrowia dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Szkoleniowe Rady Pedagogiczne 	seksualnej, -uzależnienie od komputera i TV. <ul style="list-style-type: none"> • Uczniowie wypoczywają aktywnie. • Rodzice są świadomi zagrożeń wynikających z wieku rozwojowego dzieci.
ALTERNATYWNA	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie zainteresowania turystyką i sportem. • Promowanie aktywnych form wypoczynku. • Klub Gimnazjalisty (świetlica szkolna) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspólne imprezy szkolne rodziców i dzieci 		<ul style="list-style-type: none"> • Rodzice są świadomi odpowiedzialności prawnej za swoje dzieci.
INTERWENCYJNA	<ul style="list-style-type: none"> • Postępowanie zgodne z procedurami interwencyjnymi. • Kontakt z Policją. • Kontakt ze Strażą Miejską • Kierowanie do specjalistów. • Kierowanie do S.R. • Natychmiastowe reagowanie na zdarzenia mające miejsce na terenie szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uświadamianie rodzicom możliwości korzystania z pomocy specjalistów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rzetelne i aktywne pełnienie dyżurów na przerwach. • Natychmiastowe reagowanie na zdarzenia mające miejsce na terenie szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzice i nauczyciele współpracują w promowaniu zdrowego stylu życia. • Nauczyciele mają dużą wiedzę na temat zagrożeń cywilizacyjnych. • Nauczyciele zauważają uczniów potrzebujących pomocy

Legenda:

Kolor zielony – zapisy podstawy programowej,

Kolor niebieski - zmiany od r. 2009/2010

Realizacja programu

Program realizują wychowawcy i nauczyciele podczas godzin wychowawczych i innych zajęć w całym procesie wychowawczym.

Realizację programu wspierają pedagog i psycholog oraz pozostali pracownicy szkoły.

Ewaluacja programu

1. obserwacja klas,
2. ankiety ewaluacyjne, przeprowadzane po zajęciach z zakresu profilaktyki uzależnień,
3. diagnoza środowiska

Bibliografia

- B. Gaś „Szkolny Program Profilaktyki: istota, konstruowanie, ewaluacja” MENiS, W-wa 2003
- M. Żebrowska, „Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży”, PWN 1977
- D. Goleman, tł. A. Jankowski „Inteligencja emocjonalna” , Media Rodzina of Poznań, 1999
- J. J. McWhirter, „Zagrożona młodzież”, PARPA, W-wa 2001
- A. P. Goldstein, „Umiejętności chroniące”, KARAN, W-wa 2001

Program został napisany przez:

Jolantę Murawską - pedagoga
Agnieszka Frączek - pedagoga
Dorotę Cymer - psychologa
Elżbietę Błońską - psycholog
A. Głogowską - pedagoga